(مقالهٔ پژوهشی)

رابطه مؤلفه‌های اخلاقی منفعت‌طلبی شخصی و نگرانی برای دیگران با عدم صداقت علمی

رویا ناظمی، دکترحمیدرضا ایمانی*

گروه حسابداری، ، واحد شیراز، دانشگاه آزاد اسلامی، شیراز، ایران

(تاریخ دریافت:۹۵/۷/۱۲، تاریخ پذیرش:۹۵/۱۰/۵)

چکیده

زمینه: براین اساس که دانشجویان حسابداری در آینده به‌عنوان حسابدار و مدیر که ضروریات شغلی یک جامعه پیشرفته محسوب می‌شوند، مشغول به کار می‌گردند، لذا درک و شناخت ارزش‌های اخلاقی دانشجویان حسابداری،* حائز اهمیت می‌باشد. هدف اصلی این پژوهش بررسی رابطه میان منفعت‌طلبی شخصی و نگرانی برای دیگران با عدم صداقت علمی دانشجویان حسابداری است.

روش: روش پژوهش حاضر از نوع توصیفی- همبستگی می‌باشد. جامعه آماری پژوهش شامل دانشجویان حسابداری استان فارس (دانشگاه آزاد شیراز و مرودشت، دانشگاه پیام نور کازرون و نورآباد) بودند که از بین آنها ۳۱۱ نفر به روش نمونه‌گیری تصادفی به‌عنوان نمونه پژوهش انتخاب شدند. ابزارهای پژوهش شامل سه پرسشنامه استاندارد بود و داده‌ها با استفاده از ضریب همبستگی جزئی مورد تحلیل قرار گرفتند.

یافته‌ها: نتایج پژوهش نشان داد، بین نگرانی برای دیگران با عدم صداقت علمی در بین دانشجویان حسابداری رابطه منفی و معناداری وجود دارد. مقدار همبستگی جزئی بین دو متغیر برابر با ۰/۱۴- به‌دست‌آمده است. همچنین، بین منفعت‌طلبی شخصی با عدم صداقت علمی در بین دانشجویان حسابداری رابطه معناداری وجود دارد. مقدار همبستگی بین دو متغیر برابر با ۰/۷۴ به‌دست‌آمده است.

نتیجه‌گیری: با توجه به مضرات حاصل از سطح بالای عدم صداقت علمی در بین دانشجویان حسابداری توصیه می‌شود اقداماتی در جهت افزایش سطح مؤلفه‌های اخلاقی در دانشگاه‌ها صورت گیرد .

کلید واژگان: *ارزش‌های اخلاقی، منفعت‌طلبی شخصی، نگرانی برای دیگران، عدم صداقت علمی*

سرآغاز

ویژگی‌های ذاتی انسان عبارت است از حب ذات، خودخواهی و خود دوستی. این خصیصه او را به سوی جلب منفعت شخصی و دفع ضرر سوق می‌دهد، و شاید منفعت طلبی تنها (یا لااقل قوی‌ترین) عاملی با شد که انسان‌ها را به سوی تلاش و کار و کسب مهارت‌های زندگی کشانده، تحمل رنج‌ها و مشقت‌ها را برایشان معقول و موجه جلوه می‌دهد. یکی از نتایج سویی که منفعت طلبی در صورت قرار گرفتن در مسیر نادرست با خود به همراه خواهد داشت لجاجت‌ها و ستیزه جویی‌های بی مورد و کاهش صداقت است، زیرا صداقت اساس بنیادین حرفه حسابداری است.

فرهنگ لغت، منفعت طلبی را به‌عنوان نگرانی برای منفعت و رفاه خود تعریف می‌کند که تعبیر به فرصت طلبی می‌شود، فرصت طلبی عبارت است از میزان نفوذ و سلطه یک شخص بر طرف مقابل خود که به موجب آن،طرف مقابل خود را به انجام خواسته‌های شخص متقاعد می‌نماید. با افزایش میزان نفوذ شخص بر طرف مقابل، دیگران در چنگ او در می‌آیند و آن چه را که او می‌خواهد انجام می‌دهند و آن می‌شود که او توقع داشته است. افراد با ویژگی فرصت طلبی بالا تمایل به برد دارند و توجه اساسی آنها وظیفه و کاری است که باید انجام دهند و نه چیز دیگر. در این راستا، آنها برای انجام وظیفه خود از افراد تحت سلطه خود، برای رسیدن به هدف به‌عنوان یک ابزار

* نویسنده مسؤول: نشانی الکترونیکی: hamidrezatac @ yahoo.com

[Downloaded from ethicsjournal.ir on 2026-09-16]

[DOR: 20.1001.1.22517634.1397.13.2.8.2]

استفاده می‌نمایند.

هر چه قدر میزان منفعت طلبی شخصی[1] شدت یابد و حالت افراطی به خود بگیرد، انسان خود را بی گناه تر دانسته،به حقوق اطرافیان احترام نگذاشته و حریم‌ها را رعایت نکند. در نتیجه انجام اعمال ناشایست در نظرش کم رنگ تر شده و عدم صداقت که یک جنبه آن عدم صداقت علمی است، نیز به‌عنوان یک ویژگی ناپسند، در نظرش خوب به نظر می‌رسد.

گروهی دیگر رابطه تقلب تحصیلی[2] و فرصت طلبی[3] در میان دانشجویان را بررسی کردند، جامعه آماری پژوهش را تمامی دانشجویان رشته حسابداری دوره کارشناسی دانشگاه آزاد اسلامی تشکیل دادند، که از میان آنها 233 نفر، به روش تصادفی ساده، به‌عنوان نمونهٔ تحقیق، انتخاب شدند. برای جمع آوری داده‌ها از همبستگی پیرسون و رگرسیون ، پرسشنامه‌های تقلب تحصیلی و فرصت طلبی استفاده شد. در نهایت، نمرات بدست آمده با استفاده از آزمون تی چند متغیره مورد تجزیه و تحلیل آماری قرار گرفتند. نتایج پژوهش نشان می‌دهد تقلب تحصیلی با فرصت طلبی رابطه‌ای مستقیم دارد. همچنین، شخصیت اخلاقی دانشجویان رابطه‌ای مستقیم با تقلب تحصیلی دارد. اگر دانشجویی شخصیتی ریاکار و فرصت طلب دارد، احتمال تقلب تحصیلی در او زیاد است(۱) .

در زمینه‌های علمی، دانشجویانی که امتیاز بالایی درمنفعت طلبی شخصی دارند رفتار غیر اخلاقی از خود نشان داده‌اند و تقلب علمی و تقلب منفعل در زمینهٔ غیر علمی را بیشتر می‌پذیرند(۲)؛ به‌عنوان مثال، دانشجویانی که در منفعت طلبی شخصی امتیاز بالاتری دارند به احتمال زیاد رفتارهای غیراخلاقی در یک زمینه علمی را پذیرش می‌کنند (به‌طور نمونه کپی کردن تکلیف،واگذاری کلاس، استفاده از ورق‌های تقلب غیر مجاز، و غیره)؛ جالب توجه این که، این پژوهشگران دریافتند که عدم صداقت علمی نیز به‌طور قابل توجهی با تقلب در موقعیت‌های دیگر رابطه دارد (۳).

نگرانی برای دیگران[4] شامل داشتن احساس خوب نسبت به دیگران، پیش بینی نیاز دیگران، دوست داشتن کمک به دیگران، داشتن عبارات خوب برای دیگران، حساس بودن نسبت به احساسات دیگران، است.کسی که ویژگی‌های مذکور در وجودش بیشتر نمود داشته باشد، دارای عدم صداقت علمی کمتری خواهد بود. چراکه مثلا کپی کردن تکلیف یکی دیگر از دانشجویان، به معنای عدم توجه به احساسات دیگران است. ارایه کار دانشجوی دیگر با نام خود، استفاده از ورق‌های تقلب در امتحان، خرید یک مقاله و به ثبت رساندن آن به نام خود و ارائه کمک‌های غیرمجاز به یک همکلاسی، نشانگر عدم توجه به حقوق دیگران می‌باشد. بنابراین دانشجویانی که دارای نگرانی بیشتری برای دیگران هستند، از عدم صداقت علمی کمتری برخوردارند(۴).

پژوهشگری فرصت طلبی میان دانشجویان رشته حسابداری و شاغلین حرفه حسابداری را مورد مطالعه قرار داد. او دریافت میزان فرصت طلبی دانشجویان رشته حسابداری بیشتر از شاغلین در حرفه است. همچنین، سطح فرصت‌طلبی حسابداران حرفه‌ای شاغل در بخش خصوصی بیشتر از حسابداران حرفه‌ای بخش دولتی است(۵).

عدم صداقت[5] (تقلب) در دانشگاه یک واژه وسیع است. برخی از اشکال و قالب‌های رفتارهای ناشایست یا رفتارهای غیراخلاقی در دانشگاه که به وسیله دانشجویان انجام می‌گردد را شامل می‌شود. در عین حالی که برخی از پژوهشگران این واژه را معادل با تقلب (همان‌گونه که در برگه‌های تقلب سر جلسه امتحان به‌کار می‌رود)حاضر شدن سر جلسه امتحان به‌جای دیگری می‌دانند، اما این واژه همچنین شامل کپی‌برداری از روی اینترنت و یا اجازه دادن به دیگران برای نوشتن از روی برگه امتحانی (تقلب منفعلانه) و سایر رفتارهای غیراخلاقی نیز می‌شود.

از آنجایی که پژوهش‌ها نشان می‌دهند که دانشجویانی که در دانشگاه تقلب می‌کنند احتمال بیشتری وجود دارد که در محل کار و شغل خودشان هم‌دست به تقلب بزنند، لذا درک و شناخت ارزش‌های اخلاقی[6] دانشجویان حسابداری، حائز اهمیت می‌باشد. برای مثال تقلب در امتحان می‌تواند هم‌تراز با غلط اظهار کردن یک گزارش هزینه باشد (۶). با توجه به نقش حیاتی حسابداری در پیشرفت اقتصاد و تجارت و اینکه حرفه حسابداری اطلاعات موردنیاز اکثر تصمیمات اقتصادی[7] را تهیه و گواهی می‌نماید،

[Downloaded from ethicsjournal.ir on 2026-09-16]

[DOR: 20.1001.1.22517634.1397.13.2.8.2]

تمام استفاده‌کنندگان اطلاعات حسابداری اعم از درون‌سازمانی[۸] و برون‌سازمانی[۹] خدمات حسابداری را برای تصمیم‌گیری ضروری می‌دانند. براین اساس که دانشجویان حسابداری در آینده به‌عنوان حسابدار و مدیر که ضروریات شغلی یک جامعه پیشرفته محسوب می‌شوند، مشغول به کار می‌گردند، پژوهشگران دریافته اند که بین صداقت رفتاری رهبر و اثربخشی رهبری از دیدگاه کارکنان رابطهٔ مستقیم و معناداری وجود دارد (۷).لذا رعایت اصول اخلاقی و داشتن صداقت یکی از خصیصه‌های مهم و اساسی برای کار آنها محسوب می‌شود.

پژوهش‌ها همچنین نشان می‌دهند که برداشت‌های یک فرد در مورد اینکه چه چیزی رفتار غیراخلاقی[۱۰] محسوب می‌شود، نگرش وی در قبال رفتار به شدت بر روی اینکه آیا از شخصی رفتار متقلبانه سرخواهد زد یا خیر، اثرگذار می‌باشد. بعنوان نمونه، رفتار و نگرش‌های اخلاقی[۱۱] در پژوهشی در میان حسابداران بررسی شده و نتیجه گیری شده که نگرش آنها به‌طور مستقیم با اقدام به رفتارهای غیر اخلاقی در ارتباط بود(۸).

گروهی از پژوهشگران در یک مطالعه تجربی دقیق، تئوری رفتار برنامه‌ریزی[۱۲] را در زمینه بدرفتاری علمی با استفاده از نمونه ای از ۴۳۸ دانشجوی کارشناسی مدیریت، بازاریابی، حسابداری و اقتصاد در یک دانشگاه بزرگ در ایالات متحده تست کرده اند علاوه بر نگرشها، هنجارهای ذهنی و کنترل شخصی این پژوهشگران همچنین متغییر جدید توجیه دانشجویان برای تقلب را اضافه کرده اند این مطالعه نشان داد که نگرش‌ها نسبت به بدرفتاری علمی به‌طور مثبتی به قصد فرد برای انجام بدرفتاری دانشگاهی ، توجیه او برای چنین رفتاری و رفتار تقلب واقعی وابسته است(۹).

در پژوهشی به بررسی منفعت طلبی شخصی در مقابل توجه به دیگران پرداخته اند. آنها در این پژوهش اشاره می‌کنند: شاید در رسانه‌های عمومی کمتر به مقوله نقش مدیران حسابداری در اجازه دادن و یا تسهیل کردن برخی از تقلب‌ها و کلاهبرداری‌ها پرداخته شده و همچنین نقشی که مدیران حسابداری در ایجاد اصلاحات لازم برای آرام کردن بازارهای مالی با توجه به پایایی و روایی اظهارنامه‌های مالی دارند کمتر مورد توجه قرار گرفته است. آنها در این پژوهش چنین نتیجه گیری می‌کنند که بدون شک منظورشان این نیست که مدیران حسابداری و حسابداران به‌صورت روتین و منظم در اعمالی از قبیل تقلب و کلاهبرداری دست دارند، بلکه آنها به وضوح بخشی از مسأله ای هستند که افراد شاغلی در حرفه حسابداری با آن دست و پنجه نرم می‌کنند (۱۰).

درک مناسب اخلاق و متعهد بودن به اصول و آیین رفتار حرفه‌ای دانشجویان می‌تواند تأثیر به سزایی در جلوگیری از مفاسد اقتصادی[۱۳] و افزایش کارایی اخلاقی[۱۴] آنها داشته باشد. طی یک کار پژوهشی با موضوع آموزش اخلاق حسابداری[۱۵] در دوره کارشناسی توصیه شده از آنجا که جلب اعتماد عمومی برای حرفه حسابداری بسیار بااهمیت است این واحد درسی به مجموعه دروس دوره کارشناسی حسابداری اضافه شود(۱۱). در حال حاضر فعالیت‌های متقلبانه اثرات مخربی بر سرمایه‌گذاری و بازارهای مالی گذاشته است و تقلب، جعل و اغراق عمدی در حسابداری شرکت‌ها و دیگر رفتارهای سوء حرفه‌ای منجر به افزایش مؤسسات مالی در حال ورشکستگی شده است که می‌توان استدلال کرد که ریشه در نداشتن صداقت دارد

در نتیجه به دلایل ذکرشده و به خاطر بحران اطمینان عمومی نسبت به حرفه حسابداری و کشف این مسأله که آیا عوامل منفعت‌طلبی شخصی و نگرانی برای دیگران بر عدم صداقت علمی دانشجویان تأثیر می‌گذارد یا خیر، این پژوهش انجام می‌گیرد .

روش

روش پژوهش حاضر از نوع همبستگی می‌باشد. جامعه آماری پژوهش شامل دانشجویان حسابداری استان فارس (دانشگاه‌های آزاد شیراز و مرودشت، دانشگاه پیام نور کازرون و نورآباد) در مقطع کارشناسی و کارشناسی ارشد بودند. تعداد نمونه، با توجه به حجم جامعه در نظر گرفته‌شده برابر با ۴۰۰ نفر، که ۳۱۱ عدد (بعد از ریزش) از آنها جمع‌آوری شد. لازم به ذکر است که براساس نمونه‌گیری تصادفی ساده با استفاده از فرمول کوکران نمونه لازم ۳۱۱ نفر بودند. از این تعداد ۵۹ درصد زن و ۴۱ درصد مرد هستند. هم چنین ۶۷ درصد دارای لیسانس و ۳۳ درصد فوق لیسانس هستند. توزیع سنی دانشجویان نشان

[Downloaded from ethicsjournal.ir on 2026-09-16]

[DOR: 20.1001.1.22517634.1397.13.2.8.2]

می‌دهد ۵۴ درصد آنها زیر ۲۴ سال و ۴۶ درصد سن آنها بیشتر از ۲۴ سال است.

داده‌های مورد نیاز پژوهش به‌صورت میدانی و با استفاده از پرسشنامه جمع‌آوری شد. برای عملیاتی سازی این متغیر، از پرسشنامه فارس و ارسکین با طیف ۵ گزینه‌ای لیکرت استفاده می‌گردد جهت سنجش متغیر نگرانی برای دیگران از پرسشنامه استاندارد گلدبرگ که دارای ۸ سؤال بوده و پاسخ‌های آن به‌صورت طیف لیکرت بوده، استفاده شد همچنین جهت سنجش متغیر عدم صداقت علمی پرسشنامه استاندارد بلادگارد که دارای ۱۰ سؤال بوده، به کار برده شد. ضریب پایایی هر سه پرسشنامه با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۹۸ به‌دست آمد. داده‌های استخراج‌شده از این پرسشنامه‌ها مورد تجزیه‌وتحلیل آماری قرار گرفتند. این کار با استفاده از نرم افزار SPSS 18 انجام شد.

برای تحلیل داده‌های به‌دست‌آمده از روش‌های آمار توصیفی و آمار استنباطی استفاده شد. جهت تلخیص و طبقه‌بندی داده‌ها، از روش‌های آمار توصیفی، میانگین و انحراف معیار استفاده شد و در سطح آمار استنباطی ضریب همبستگی جزئی مورد استفاده قرار گرفت.

با توجه به نوع مطالعه، در ابتدا بایستی نرمال بودن توزیع مشاهدات هر متغیر آزمون گردد. این آزمون را می‌توان با روش کلموگراف و اسمیرنوف انجام داد. در صورت نرمال بودن، جواز استفاده از برآورد معادلات ساختاری برای آزمون فرضیات مطالعه وجود دارد. در غیر این صورت بایستی با استفاده از روش‌های موجود به نرمال‌سازی داده‌ها پرداخت. درصورتی‌که داده‌ها قابلیت نرمال‌سازی را نداشته باشند، برای اثبات فرضیات بایستی از روش‌های نا پارامتریک مانند ضریب‌همبستگی استفاده کرد. تحلیل همبستگی ابزاری آماری است که به‌وسیله آن می‌توان درجه‌ای را که یک متغیر به متغیر دیگر، ازنظر خطی، مرتبط است اندازه‌گیری کرد. همبستگی معیاری است که برای تعیین میزان ارتباط دو متغیر استفاده می‌شود(۱۱). در راستای تأیید نتایج، از روش معادلات ساختاری تحلیل مسیر (برآورد با روش حداقل مربعات جزیی) نیز استفاده شده است. آزمون متوسط واریانس استخراج شده (AVE) و آزمون نیکویی برازش نیز برای تأیید نتایج تحلیل مسیر استفاده شده،به کار برده شد.

یافته‌ها

نتایج آزمون کلموگراف و اسمیرنوف نشان‌دهنده عدم نرمال بودن توزیع مشاهدات بود، زیرا اگر مقدار به‌دست‌آمده سطح معنی داری کوچک‌تر از ۰/۰۵ باشد فرض صفر مبنی بر نرمال بودن داده‌ها رد می‌شود و با استفاده از تبدیلی جوهانسون داده‌ها قابلیت نرمال‌سازی نداشتند. درنتیجه از ضریب همبستگی جزئی استفاده شد که نتایج آن در جدول ۱ و جدول ۲ نشان داده‌شده است.

بین نگرانی برای دیگران با عدم صداقت علمی در بین دانشجویان حسابداری رابطه منفی و معناداری وجود دارد. مقدار همبستگی جزئی بین دو متغیر برابر با ۰/۱۴- به‌دست‌آمده است. با توجه به مقدار احتمال به‌دست‌آمده که از مقدار ۰/۰۵کمتر است، می‌توان که رابطه بین نگرانی برای دیگران با عدم

جدول۱: آزمون ضریب همبستگی جزئی برای بررسی رابطه عدم صداقت علمی و نگرانی برای دیگران

متغیر کنترلی	متغیرها اصلی		عدم صداقت علمی	نگرانی برای دیگران
منفعت‌طلبی شخصی	عدم صداقت علمی	همبستگی	۱	-۰/۱۵
		احتمال	.	۰/۰۱
		درجه آزادی	۰	۳۰۸
	نگرانی برای دیگران	همبستگی	-۰/۱۴۶	۱
		احتمال	۰/۰۱	.
		درجه آزادی	۳۰۸	۰

[Downloaded from ethicsjournal.ir on 2026-09-16]

[DOR: 20.1001.1.22517634.1397.13.2.8.2]

صداقت علمی معنادار است. میزان واکنش هر واحد افـزایش در عدم صداقت علمی برابر با ۰/۱۴- می‌باشد. یعنـی بـا هـر واحـد افزایش در نگرانی برای دیگران، عـدم صـداقت علمـی به‌انـدازه ۰/۱۴ واحد کاهش می‌یابد

جدول۲: آزمون ضریب همبستگی جزئی برای بررسی رابطه بین منفعت‌طلبی شخصی با عدم صداقت علمی

متغیر کنترلی	متغیرها اصلی		عدم صداقت علمی	منفعت‌طلبی شخصی
نگرانی برای دیگران	عدم صداقت علمی	همبستگی	۱	۰/۷۴
		احتمال	.	۰
		درجه آزادی	۰	۳۰۸
	منفعت‌طلبی شخصی	همبستگی	۰/۷۴	۱
		احتمال	۰	.
		درجه آزادی	۳۰۸	۰

همچنین، بین منفعت‌طلبی شخصی با عـدم صـداقت علمـی در بین دانشجویان حسابداری رابطـه معنـاداری وجـود دارد. مقـدار همبستگی بین دو متغیر برابر با ۰/۷۴ به‌دست‌آمده است. به ایـن معنا که بـا افـزایش هـر واحـد در منفعـت‌طلبی شخصـی عـدم صداقت علمی به‌اندازه ۰/۷۴ واحد افزایش می‌یابد.

در برآورد معادلات ساختاری. با توجه بـه اینکـه مقـدار محاسـبه شده برای آماره t، برای همه متغیرها بالاتر از مقـدار ۱/۶ اسـت، بنابراین می‌توان گفت که حداقل در ۹۰ درصد معناداری، بـه‌طور معناداری بین دو متغیر تأیید می‌گـردد. مقـدار ضـریب بـرآوردی برابر با ۱/۰۹ می‌باشد. این نتیجه نشان می‌دهد که رابطه مثبـت و معناداری بین دو متغیر عدم صـداقت علمـی و منفعـت طلبـی شخصی وجود دارد.

همچنین نتایج نشان داده است کـه رابطـه بـین دو متغیـر عـدم صداقت علمی و نگرانی برای دیگران نیـز در سـطح ۹۰ درصـد معنادار است. ضریب برآوردی برای متغیر نگرانی بـرای دیگـران برابر با ۰/۱۲- به دست آمده است که نشان از رابطه منفی بـین دو متغیر عدم صداقت علمی و نگرانی برای دیگـران دارد. نتـایج حاکی از آن بود که مقادیر به دست آمده برای ایـن شـاخص در همه متغیرها بیش از ۸۰ درصد می‌باشد .

برای شاخص آزمون متوسـط واریـانس اسـتخراج شـده(AVE) حداقل مقدار ۰/۵۰ درنظر گرفته شده است. بدین معنا است کـه متغیر پنهان موردنظر حدود ۵۰ درصد واریانس مشاهده پذیرهای خود را تبیین می‌کند. نتایج حاکی از آن است که مقادیر به دست آمده برای ایـن شـاخص در همـه متغیرهـا بـیش از ۸۰ درصـد می‌باشد .

آزمون دیگر انجام شده برای تأیید نتایج آزمـون ضـریب خـوبی برازش می‌باشد. معیار اصلی ارزیابی متغیرهـای مکنـون درون زا در مـدل مسـیر تأئیـدی مقـادیر ۰/۶۷، ۰/۳۳ و ۰/۱۹ بـرای متغیرهای مکنون درون‌زا به ترتیب قابل توجه، متوسط و ضعیف توصیف شده است. براساس نتایج، مقدار این آماره در مدل بالاتر از ۰/۹۵ می‌باشد. در نتیجه می‌توان گفت مدل از برازش مناسبی برخوردار است.

بحث

نتایج به‌دست‌آمده از این پـژوهش حـاکی از آن اسـت کـه بـین نگرانی برای دیگران با عدم صداقت علمی در بـین دانشـجویان حسابداری رابطه منفی و معناداری وجود دارد. این نتیجـه نشـان می‌دهد که نگرانی برای دیگران شامل داشـتن احسـاس خـوب نسبت به دیگران، پیش‌بینی نیاز دیگران، دوست داشـتن کمـک به دیگران، داشتن عبارات خوب بـرای دیگـران، حسـاس بـودن نسبت به احساسات دیگران، با دیگران احساس راحتـی داشـتن،

[Downloaded from ethicsjournal.ir on 2026-09-16]

[DOR: 20.1001.1.22517634.1397.13.2.8.2]

وقت صرف کرد برای دیگران، است. کسی که ویژگی‌های مذکور در وجودش بیشتر نمود داشته باشد، دارای عدم صداقت علمی کمتری خواهد بود. چراکه مثلاً کپی کردن تکلیف یکی دیگر از دانشجویان، به معنای عدم توجه به احساسات دیگران است. ارائه کار دانشجوی دیگر بانام خود، استفاده از ورق‌های تقلب در امتحان، خرید یک مقاله و به ثبت رساندن آن به نام خود و ارائه کمک‌های غیرمجاز به یک همکلاسی، نشانگر عدم توجه به حقوق دیگران می‌باشد. بنابراین دانشجویانی که دارای نگرانی بیشتری برای دیگران هستند، از عدم صداقت علمی کمتری برخوردارند. این نتیجه مشابه نتیجه مطالعه‌های پیشین می‌باشد؛همچنین نتایج مبین این مطلب بود که بین منفعت‌طلبی شخصی با عدم صداقت علمی در بین دانشجویان حسابداری رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.چراکه هر چه قدر انسان خود را بی‌گناه‌تر بداند، اعمال ناشایست او در نظرش کم‌رنگ‌تر شده و درنتیجه عدم صداقت علمی نیز به‌عنوان یک ویژگی ناپسند، در نظرش خوب به نظر می‌رسد. عدم توجه به شرایط زندگی اطرافیان، باعث می‌شود که انسان به حقوق آنها احترام نگذاشته و حریم‌ها را رعایت نکند. نتایج نشان داده است که کسی که به اثرات نامناسب اعمالش بر آینده دیگران توجه کافی ندارد، منافع زودگذر عدم صداقت علمی در نظرش بزرگ جلوه کرده و درنتیجه ارتکاب به این عمل برای او به یک امر عادی تبدیل می‌شود. نتایج این مطالعه مشابه نتیجه مطالعه‌های پیشین می‌باشد(۱۲).

در این مطالعه نشان داده‌شده است که اخلاق می‌تواند روحیه دگر اندیشی و در نظر گرفتن منافع دیگران در کنار منافع خود را در حسابداران تقویت نموده و عدم رعایت آن میزان منفعت‌طلبی شخصی بالا در حسابدار را نشان می‌دهد. منفعت‌طلبی بالا در حسابدار باعث عدم صداقت علمی بیشتر در او می‌گردد و درنتیجه باعث انحراف رسالت اصلی حسابدار (ارائه اطلاعات مفید و درست به بازار سرمایه) می‌گردد.

پیشنهاد می‌شود جهت پژوهش‌های آتی یک مطالعه آماری چند متغیره در راستای بررسی سهم عوامل مؤثر در عدم صداقت علمی دانشجویان صورت گیرد همچنین به پژوهشگران آتی توصیه می‌شود متغیرهای این پژوهش را به‌صورت مقایسه‌ای بین رشته‌های مختلف دانشگاهی بیازمایند.

قابل‌ذکر است که فرایند پر کردن پرسشنامه توسط دانشجویان و امکان اخذ پاسخ‌های صادقانه از آنها با مشکلاتی همراه بوده و این مورد از محدودیت‌های اصلی این پژوهش می‌باشد.

نتیجه‌گیری

در سال‌های اخیر با گسترش اموزش عالی و به دنبال آن رشد روز افزون مقاله‌ها و پایان نامه‌ها، موضوع عدم صداقت علمی و تقلب تحصیلی به یکی از نگرانی‌های واقعی جامعه علمی تبدیل شده است.علاوه بر آن در رشته حسابداری صداقت جایگاه ویژه‌ای دارد. براین اساس، مطالعه عوامل مؤثر بر عدم صداقت علمی در این رشته حائز اهمیت فراوان می‌باشد. بر اساس یافته‌های پژوهش مبنی بر رابطه مثبت و معنادار بین منفعت‌طلبی شخصی با عدم صداقت علمی در بین دانشجویان حسابداری لازم است که روحیه منفعت‌طلبی شخصی در دانشجویان حسابداری با استفاده از تمهیدات و سیاست‌هایی کاهش یابد. در این راستا می‌توان از سیاست‌هایی مثل اجبار به گذراندن دروس اخلاقی بیشتری برای رشته‌های حسابداری، سیاست‌های تشویقی و تنبیهی برای دانشجویان باصداقت علمی و خاطی، و ارزشیابی اساتید در راستای هدایت دانشجویان به کار گرفته شود.

همچنین بین نگرانی برای دیگران با عدم صداقت علمی در بین دانشجویان حسابداری رابطه منفی و معناداری وجود دارد. بنابراین شایسته است که با اتخاذ سیاست‌هایی در راستای تقویت روحیه نگرانی برای دیگران در دانشجویان حسابداری گام برداشته شود. در این راستا پیشنهاد می‌گردد که کارگاه‌هایی برای تقویت مسائل اخلاقی و قدرت اراده در دانشجویان حسابداری به‌طور مداوم در دانشگاه‌ها تشکیل گردد. کمپین‌هایی مبنی‌بر تقویت روحیه دیگراندیشی در دانشگاه‌ها ایجاد گردد. الگوهای مناسب انسانی برای تقویت روحیه نگرانی برای دیگران معرفی و از آنان تقدیر گردد.

[Downloaded from ethicsjournal.ir on 2026-09-16]

[DOR: 20.1001.1.22517634.1397.13.2.8.2]

برای ارائه آموزش‌های کاربردی به دانشجویان، می‌توان قبل از انجام آموزش‌ها با دادن پرسشنامه‌هایی به آنها، روحیه اخلاقی آنها را ارزیابی و سپس آموزش‌های مؤثرتری به کار برد.

ملاحظه‌های اخلاقی

با یاری از خداوند سبحان و اعتقاد به این‌که عالم محضر خداست و همواره ناظر بر اعمال انسان است و به‌منظور پاس داشت مقام بلند دانش و پژوهش و نظر به اهمیت جایگاه دانشگاه در اعتلای فرهنگ و تمدن بشری نویسندگان این مقاله متعهد می‌گردند اصول حقیقت‌جویی، رعایت حقوق، انصاف، امانت و رازداری، احترام و ترویج را در انجام این فعالیت پژوهشی در نظر قرار داده و از آن تخطی نکرده‌اند.

سپاسگزاری

با توجه به اینکه جامعه آماری پژوهش حاضر دانشجویان حسابداری بودند و ابزار مورد استفاده در این پژوهش پرسشنامه بوده است از کلیه اساتید بزرگوار و دانشجویان عزیزی که در فرایند پر کردن پرسشنامه همکاری نموده‌اند، سپاسگزاری می‌شود.

واژه‌نامه

1. Self Interest	منفعت‌طلبی شخصی
2. Academic Cheating	تقلب تحصیلی
3. Opportunism	فرصت‌طلبی
4. Concern for Others	نگرانی برای دیگران
5. Dishonesty Scientific	عدم صداقت علمی
6. Moral Values	ارزش‌های اخلاقی
7. Decisions Economic	تصمیم‌های اقتصادی
8. Internal- Organizational	درون سازمانی
9. Cross- Organizational	برون سازمانی
10. Immoral Behavior	رفتار غیراخلاقی
11. Moral Attitudes	نگرش‌های غیراخلاقی
12. TPB(Theory of Planned Behavior)	تئوری رفتار برنامه‌ریزی
13. Economic Corruption	مفاسد اقتصادی
14. Ethical Performance	کارایی اخلاقی
15. Accounting Ethics	اخلاق حسابداری

Reference

1. Banimahd B, Pashmitabar N. (2014).The relationship between academic cheating and opportunism among students. Ethics in Science and Technology; 9(2):41-48. (In Persian).
2. Brown T, Sautter J, Littvay L, Sautter A , Bearnes B. (2010). Ethics and personality: Empathy and narcissism as moderators of ethical decision making in business Students. Education for Business; 85(2) :230-208.
3. Bloodgood J, Turnley W , Mudrack P. (2010). Ethics instruction and the perceived acceptability of cheating. Business Ethics;95 (1):23-37.
4. Mallika D, Elsie H, Mount S .(2015). Do accounting students differ from others in self-interest? Work Place Review;9 (1):37-47.
5. Banimahd B. (2012). Machiavellism among accounting students and accountings in act. Tehran: Accounting Conference, University of Economic Science. (In Persian).
6. Malone F. (2006). The ethical attitudes of accounting students. American Academy of Business; 8(1):142-148.
7. Alizadeh M, Madhoshi M, Mohebi L. (2014). Relationship between behavioral integrity and effectiveness of leaders in the organizations. Ethics in Science and Technology; 9(2):3.(In Persian).
8. Buchan H. (2005). Ethical decision making in the public accounting Ajzen's theory of planned behavior. Business Ethics; 61:165-181.
9. Stone T, Jawahar I, Kisamore J. (2009). Using the theory of planned behavior and cheating justifications to predict academic misconduct. Career Development International; 14(3):221-241.

[Downloaded from ethicsjournal.ir on 2026-09-16]

[DOR: 20.1001.1.22517634.1397.13.2.8.2]

10. Shaub M, Collins F, Holzman O, Lowensohn S.(2005).Self-interest vs concern for others. Strategic Finance; 86(9):40-45.

11. Azar A.(2005).Statistics and its application in management. Tehran: Samt Publishers. (In Persian)

12. Saghafi A, Rahmani H, Rafie A. (2010). Accounting ethics education in undergraduate. Ethics in Science and Technology; 5(1,2):7-18(In Persian).

[Downloaded from ethicsjournal.ir on 2026-09-16]

[DOR: 20.1001.1.22517634.1397.13.2.8.2]